

VISUL UNEI ȘCOLI DE VARĂ

În perioada 22-27 iulie 2006, Centrul Intercultural din cadrul Ligii Pro Europa a organizat cea de-a cincea ediție a Universității de Vară Transsylvania. Găzduită de Centrul Diaconic de la de la Ilieni/Illyefalva din județul Covasna, universitatea a avut ca temă unificatoare „Sînt valorile clasice ale democrației în criză?” și reunit aproape patruzeci de tineri din rîndul societății civile, al presei, al partidelor politice și al organizațiilor minorităților.

Am început promițător pe 23 iulie cu o dezbatere pe tema multiculturalității și interculturalității transilvane. Profesorul Michael Schafir de la Universitatea Babeș-Bolyai ne-a deschis inima vorbind cu grația Povestitorului despre Memorie și Istorie. Memoria se bazează pe sentiment, pe mit, iar Istoria, dimpotrivă, pe demitizare. În viața politică întîlnim mult mai des recursul la memorie decît referirea la istorie, întrucît subiectivitatea memoriei asigură supraviețuirea unei colectivități. Caius Dobrescu de al Universitatea din Brașov a meditat asupra coordonatelor culturii și asupra tradițiilor autodeterminării din spațiul transilvan. Profesorul Bodó Barna de la Universitatea de Vest a conjugat noțiunile de multiculturalism și comunitate locală, creionînd pe tema gestionării diferențelor etnice și culturale de către discursul public (autorități). Sociologul Marius Lazăr de la Universitatea Babeș-Bolyai a diferențiat între multiculturalism – principiu normativ și multiculturalitate – stare de fapt. Am reținut gîndul că identitatea unui individ este plurală.

A doua zi am fost prezent la cursul „Democrația participativă și dreptul la diferență”. Am reținut de la Alexandra Ionescu (asistent la Universitatea București) că în România funcționează principiul națiunii etnice ca mecanism de creare a solidarității sociale. Profesorii Daniel Barbu (Universitatea București) și Cristian Pîrvulescu (președintele Pro Democrația) au polemizat pe tema sistemului electoral, căutînd să identifice tipul optim de scrutin pentru România. Kolombán Gábor ne-a vorbit despre coordonatele comportamentului managerial (despre cultura organizațională) subliniind faptul că nu există diferențe semnificative în ceea ce privește comportamentul managerial al firmelor din țările membre ale Uniunii Europene.

Marti, 25 iulie, a „sosit clipa” integrării europene și a reformei structurale a României. Polititologul Bakk Miklós a

atins o tematică pe nedrept încă sensibilă în România: regionalizarea. Deputatul Szilágyi Zsolt a trecut în revistă modelele europene de subsidiaritate și devoluție. Bakk Miklós a precizat pe de o parte că regionalizarea este un concept tehnic, un deziderat care favorizează accesul la fondurile europene, iar pe de altă parte că ea poate fi un model de reconstrucție politică:

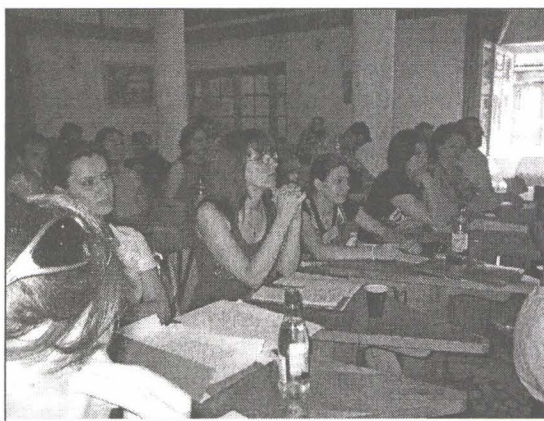
națiunea nu ar mai fi percepută drept o comunitate unică de cetățeni, ci o sumă de comunități politice.

Cursul de miercuri s-a axat pe problematica drepturilor omului și a libertăților fundamentale în contextul noului concept de securitate. Co-președinta Ligii Pro Europa, Smaranda Enache, a pus în lumină tendința actuală: preeminența ideii de securitate asupra dorinței de autonomie a grupurilor etnice minoritare. De asemenea, domnia sa a atras atenția asupra faptului că tema „terorismului internațional” poate deveni un pretext

pentru îngrădirea drepturilor omului. Toró Tibor (parlamentar) a analizat conținutul Strategiei Naționale de Securitate, iar Cătălin Harnagea a încercat să risipească nedumeririle și îndoielile asistenței în ce privește serviciile secrete.

Ca un drept la concluzie aș afirma că în marea lor majoritate tinerii participanți – studenți la științe politice – nu au avut în intervențiile lor tulburări etniciste sau pulsioni naționaliste. Plăcut a fost tonul dezbaterilor – și cred că unii tovarăși politicieni care apar în cadrul diferitelor “tocșouri” televizate ar avea de învățat de la acești tineri care s-au dovedit adevărați maeștri ai diplomației discursive. Recunosc faptul că pesimismul meu față de viitorul acestei țări s-a mai domolit datorită șansei de a fi întîlnit astfel de tineri. Sper ca structurile puterii să le facă și lor loc și poate că în 15-20 de ani vom ajunge o țară democratică și un popor care să aibă o elită politică, nu numai amatori de ocazie.

Adrian Țiglea

CALENDAR * N A P T Á R

5 iulie – *Conferință de presă* avînd ca subiecte poziția LPE privind respectarea dreptului la proprietate și Fondul Proprietatea precum și garantarea accesului la justiție în accepțiunea CEDO;

7 iulie – *Comunicat de presă* referitor la Campania SOS Sighișoara;

15-17 iulie – *Festivalul Viitorul Europei „Csiperó”* la Kecskemét (Ungaria); din partea LPE au participat Smaranda Enache și Szokoly Elek;

19 iulie – Smaranda Enache a participat la dezbaterile *Universității de Vară de la Bálványos*.

22-27 iulie – *Cea de a V-a ediție a Universității de Vară Transsylvania* de la Ilieni; **23 iulie** – Dezbateri: „Multiculturalitatea și interculturalitatea transilvană între deziderat și realitate” (referenți: Caius Dobrescu, Michael Shafir, Marius Lazăr, Barna Bodó, Wolfgang Wittstock; moderator: Elek Szokoly); Atelier 1: „Noul extremism în România – cui prodest?” (Michael Shafir); Atelier 2 – „Prezența religiei în viața publică” (Emil Moise); **24 iulie** – „Democrația participativă și dreptul la diferență în context românesc și european” (referenți: Daniel Barbu, Gábor Kolombán, Alexandra Ionescu, Cristian Pîrvulescu; moderator: István Haller); Atelier 1 – „Campaniile civice – exemple de succes” (István Haller, Judit Kacsó); Atelier 2. – „Reprezentarea identitară feminină în cultura română” (Aurora Martin); Muzică renescentistă și dansuri de curte cu formația Codex;

25 iulie – „Integrarea europeană ca vehicul al reformei structurale a României secolului XXI” (referenți: Miklós Bakk, Tudor Chiuariu, István Csutak, Zsolt Szilágyi; moderator: Elek Szokoly); Atelier: „România - Republica Moldova: o relație complicată?” (Mircea Suhăreanu); Prezentarea publicațiilor Editurii Pro Europa (Doina Baci); **26 iulie** – „Drepturile și libertățile fundamentale în noul concept de securitate” (referenți: Cătălin Harnagea, Tibor T.Toró, Smaranda Enache; moderator: Haller István); Excursie la bisericile săsești fortificate din împrejurimi (Hărman, Prejmer); **27 iulie** – Sesiune de evaluare a Universității de Vară;

28 iulie – „*Legislația nondiscriminatorie din România*”, prelegere susținută de Haller István la invitația Asociației Persoanelor cu Handicap Locomotor, Filiala Mureș;

29 iulie – În cadrul *Taberei „Protestanții în politică”* organizată de Federația creștină CE la Târgu-Mureș, sub titlul „Naționalism și identitate creștină” au conferențiat Smaranda Enache și Szokoly Elek;

31 iulie – *Dezbateri publice* desfășurate la Alba Iulia cu privire la proiectul de fezabilitate „Roșia Montana”; din partea LPE au participat Kacsó Judit-Andrea și Haller István;

július 5 – A PEL havi sajtóértekezletének témái: a PEL álláspontja a tulajdonjog tiszteletbentartását és a Tulajdonalapot illetően, valamint a bíraskodáshoz való jogról az Európai Emberjogi Bíróság értelmezésében.

július 7 – Sajtótájékoztató az SOS Segesvár természetvédőkampányról

július 15-17 – Európa Jövője „Csiperó”-fesztivál Kecskeméten. A PEL-t Smaranda Enache és Szokoly Elek képviselte.

július 19 – Smaranda Enache részt vett a bálványosi Nyári Szabadegyetem vitafórumán.

július 22-27 – Az V. Transsylvania Nyári Egyetem Illyefalván; **július 23** – Vitafórum: „Az erdélyi multikulturalitás és interkulturalitás – elvárások és valóság” (előadók: Caius Dobrescu, Michael Shafir, Marius Lazăr, Bodó Barna, Wolfgang Wittstock, moderátor: Szokoly Elek); Műhely 1: „Új szélsőségségesség Romániában – cui prodest?” (Michael Shafir); Műhely 2: „A vallás jelenléte a közéletben” (Emil Moise); **július 24** – „A részvételi demokrácia és a különbözőséghez való jog romániai és európai viszonylatban” (előadók: Daniel Barbu, Kolombán Gábor, Alexandra Ionescu, Cristian Pîrvulescu, moderátor: Haller István); Műhely 1: „Civiltársadalmi kampányaink sikerélményei” (Haller István, Kacsó Judit); Műhely 2: „A női önzonosság ábrázolása a román kultúrában” (Aurora Martin); A Codex Együttes reneszánsz zenét és udvari táncokat mutatott be; **július 25** – „Az európai integráció mint Románia szerkezeti reformjának hordozója a XXI. században” (előadók: Bakk Miklós, Tudor Chiuariu, Csutak István, Szilágyi Zsolt, moderátor: Szokoly Elek); Műhely: „Románia-Moldvai Köztársaság – egy bonyolult kapcsolat?” (Mircea Suhăreanu); A Pro Europa Kiadó termékeinek bemutatása (Doina Baci); **július 26** – „Az alapvető emberi jogok az új biztonsági fogalom tükrében” (előadók: Cătălin Harnagea, Toró T.Tibor, Smaranda Enache, moderátor Haller István); Látogatás a prezsmári és szászhermányi erődtplomokban; **július 27** – Az V. Transsylvania Nyári Egyetem kiértékelése.

július 28 – „A nondiszkriminatív törvénykezés Romániában” címmel, Haller István előadása a marosvásárhelyi Mozgássérültek Egyesületében.

július 29 – „Nacionalizmus és keresztény önzonosság” címmel előadást tartottak Smaranda Enache és Szokoly Elek a CE Szövetség „Protestánsok a politikában” című Nyáritáborában Marosvásárhelyen.

július 31 – Nyilvános vitafórum Gyulafehérváron a verespataki bányászati terv kapcsán. A PEL részéről Haller István és Kacsó Judit vettek részt.

României și Bulgariei li se va cere deschiderea arhivelor secrete odată cu admiterea în Uniunea Europeană

interviu cu Pastorul Joachim Gauck
fostul însărcinat RFG pentru studierea arhivelor STASI

În cursul unei vizite la Sofia, fostul însărcinat federal pentru studierea arhivei serviciului secret est-german Stasi, Joachim Gauck, a cerut autorităților bulgare să permită studierea dosarelor întocmite de serviciile secrete ale regimului comunist. Postul de radio Deutsche Welle a avut amabilitatea să ne permită să republicăm în paginile gazetei noastre interviul acordat la 19 iulie 2006 de pastorul Joachim Gauck.

Deutsche Welle: Domnule Gauck, dacă plecăm în discuția noastră de la premiza că vrem să învățăm ceva de la istorie, atunci trebuie să știm totul referitor la trecutul nostru. Dar, este numai de aceea atât de important ca serviciile bulgare să-și deschidă arhivele sau există și alte motive?

Joachim Gauck: Există de bună seamă mai multe motive care impun deschiderea arhivelor unei dictaturi, și nu numai ale unei dictaturi comuniste. Constatăm din istoria unor popoare - nu numai din istoria Germaniei ci și din cea a Spaniei, bunăoară - ce probleme apar dacă acest lucru nu se face. Cel mai la îndemână este la început să se cadă de acord asupra păstrării tăcerii, asupra încheierii capitolului și trecerii spre o nouă eră. La o cercetare mai atentă însă, se constată că acest procedeu de păstrare a tăcerii cu privire la trecut se aplică în favoarea unor privilegiați, în favoarea fostei nomenclaturi. Aceștia, deși au organizat în trecut asuprirea, sunt beneficiarii acestei reglementări. De aceea se impune, atât din punct de vedere moral cât și din punct de vedere politic, deschiderea dosarelor și studierea pragmatică, bazată pe fapte, a trecutului. Pe lângă aceste argumente de ordin moral și politic există și altele, care țin de statul de drept, câtă vreme în dictatură cetățenilor le sunt răpite o serie de drepturi individuale, total sau parțial, și nu se ține seamă de demnitatea ființei umane. O democrație are datoria de a aduce reparație acestor abuzuri. Ea trebuie să-i ajute pe oameni să se reabiliteze și să acorde despăgubiri celor prejudiciați. Mai există și alt motiv juridic pentru a face asta, pentru a nu ține secrete informații privind anumite persoane, numit în occident dreptul la autodeterminare informațională.

DW: Care ar fi motivul pentru care în Germania deschiderea arhivelor Stasi funcționează iar în Bulgaria nu?

JG: Există interese diferite. Fostele elite dispun în statele răsăritene de mult mai multe posibilități decât în Germania, din punct de vedere politic sau economic - de fapt din ambele. De aceea, lucrurile se desfășoară mai anevoie în aceste țări. În domeniul justiției, de exemplu, mulți judecători sau procurori care activează deja din timpul dictaturii și care au fost loiali acesteia, au fost menținuți în funcții. Adesea, aceștia au o falsă înțelegere, nedemocratică, asupra a ceea ce înseamnă actul de justiție. Noi,

germanii de răsărit, am avut un avantaj, pentru că în Germania de Vest exista deja o altă înțelegere a actului de justiție, precum și o garantare a actului de justiție pe care noi am copiat-o, pe când în celelalte țări aflate în tranziție, acest lucru se aplică gradual și cu mare efort. Trebuie să acceptăm că fiecare națiune are propriul ei ritm și propria variantă de soluție. Chiar acum când discutăm această temă, putem percepe că aici în Bulgaria există mai mulți oameni care-și reclamă dreptul de a studia arhivele pentru că au fost victime ale totalitarismului comunist. Aveți de asemenea aici dezbateri axate pe întrebarea dacă nu cumva calitatea unui politician marcant de a fi fost colaborator al serviciilor secrete nu-i știrbește acestuia credibilitatea în prezent. Pe acest fundal, societatea trebuie să se limpezească cu privire la ce presupunea calitatea de membru al unui serviciu secret comunist. Această dezbateră se poartă aici în Bulgaria cu întârziere, și de aceea salut faptul că, iată, este pe cale să înceapă o discuție de principiu, în profunzime, legată de acest subiect.

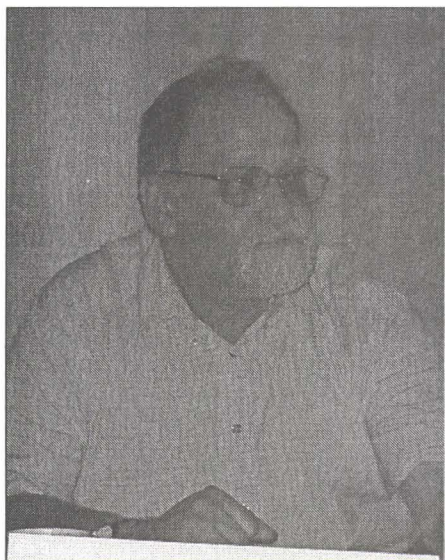
DW: În toate regimurile comuniste, serviciile secrete au fost un mijloc pentru menținerea la putere a partidului unic. Nu este însă adevărat că, dacă privim chestiunea mai în detaliu, constatăm deosebiri mai mari sau mai mici în interiorul acestor aparate? Dacă privim mai atent poliția secretă din Bulgaria sau Securitatea din România - ambele instituții din trecutul unor state care, iată bat la porțile UE - nu se constată anumite deosebiri?

JG: Am fost de mai multe ori în România. Nici acolo nu este ușor de rezolvat problema, fiindcă foști informatori se află în fiecare partid, în fiecare grup social. Aceștia au tot interesul ca lucrurile să nu se desfășoare după model est-german. În același timp însă, în fiecare țară există diverse inițiative. Așa de pildă, în Bulgaria, fostelor victime li s-a permis accesul la propriul dosar. Și polonezii au depus mare efort pentru a cădea de acord asupra unei reglementări. Cred că pentru ambele țări, România și Bulgaria, care vor să accedă la UE este important să respecte anumite standarde europene valabile. Cel mai important este aici dreptul la autodeterminare informațională, fiindcă este inacceptabil ca persoanele afectate să nu aibă acces la informațiile care le privesc, dacă acestea există. Dacă în ambele țări va fi cercetat cu mai multă intensitate decât pînă în prezent acest capitol întunecat al istoriei, aceasta va fi în beneficiul încrederii în democrația europeană. Este important ca țările post-comuniste să înțeleagă că nu există o continuitate națională neîntreruptă, care să îndreptățească afirmația: noi am fost întotdeauna români sau întotdeauna bulgari. Nu, dimpotrivă, noi am fost în principal dictatori comuniști sau victime ale dictaturii comuniste. Noile societăți democratice din România și Bulgaria trebuie să evite să trateze dosarele întocmite în timpul dictaturii ca pe niște documente normale de stat ci trebuie să deschidă accesul la aceste informații, să nu le țină pe mai departe sub cheie. Acestea sunt niște solicitări minime, care se vor pune o dată cu admiterea în UE.

Emil Lilov / Ioachim Alexandru, Deutsche Welle

Memoria și istorie

Profesor la Facultatea de Studii Europene și Relații Internaționale a Universității Babeș-Bolyai, Cluj, domnul Michael Shafir a ținut în cadrul Universității de Vară Transilvania o prelegere despre impactul memoriei și al istoriei asupra construirii unei toleranțe reale în societățile care se vor democratice. Reproducem aici textul prelegerii sale.

George Orwell spunea că „cine controlează prezentul controlează trecutul, cine controlează trecutul controlează viitorul”. Citatul este aproape banalizat de cât de mult a fost folosit, dar cred că nimeni nu a pus pînă acum întrebarea: Orwell se referă la sisteme

totalitare, ce se întîmplă însă în momentul în care o societate părăsește acest sistem? Ce se întîmplă dacă nu mai e nimeni aici care, cel puțin în mod oficial, să controleze prezentul sau în momentul în care controlarea prezentului se dovedește a fi competitivă? Din acel moment încolo istoria, inclusiv istoriografia, începe să aibă un rival foarte puternic: memoria. Ca și istoriografia, memoria poate fi redusă la tăcere de către un regim totalitar, dar spre deosebire de istorie și istoriografie, memoria nu poate fi ștearsă, ea nu poate fi pusă pe rafturile unei biblioteci unde accesul este interzis și se acordă numai cu permisiune specială pentru cei în care regimul are încredere. Regimul, chiar cel mai totalitar, este incapabil să oprească procesul de socializare prin care memoria se transmite din generație în generație în cadrul familiei. Într-un regim totalitar, memoria este șoptită, dar în momentul în care acest regim se termină, ea erupe într-o modalitate în care nu mai este aproape deloc controlabilă. Memoria se deosebește de istoriografie și prin faptul că ea nu este limitată la o mică comunitate de profesioniști. Memoria nu are nevoie de note de subsol prin care putem mai mult sau mai puțin controla dacă ceea ce se afirmă este adevărat. MEMORIA ESTE. Istoriografia pune „a-fostul”, trecutul sub semnul întrebării în mod constant. De aceea cred că are Adrian Cioroianu dreptate cînd spune că istoria este întotdeauna nesigură pe ea însăși pe cînd memoria este întotdeauna foarte sigură pe

ea însăși. Nu are nici un sens să argumentezi împotriva memoriei pentru că memoria este bazată pe sentiment, iar sentimentele nu cunosc granițe profesionale. Memoria aparține nu numai istoricilor, nu numai politicienilor și scriitorilor, nu numai absolvenților de liceu, ci și băcanilor, funcționarilor, țăranilor, toți fac parte din ceea ce constituie memoria.

Spre deosebire de istorie, care de multe ori – cel puțin în versiunea modernă – se ocupă de demitizare, memoria este bazată pe mit. Nu folosesc această noțiune cîtuși de puțin în sensul folosit de George Dumezil și Mircea Eliade. O folosesc în sensul folosit de sindicalistul francez George Sorel (sfîrșitul secolului XIX începutul secolului XX) care în mod nu paradoxal, ci interesant poate fi revendicat mai mult de extrema dreaptă decît de extrema stîngă. Mitul este cea ce ne face să acționăm, este ceea ce nu poate fi analizat prin împărțirea în bucăți și observarea fiecăreia dintre ele, a legăturilor dintre ele, mitul este ceea ce ne face imediat să acționăm. De aceea, operațiunea de deconstrucție a mitului, în care excelează istoricul Lucian Boia, este din păcate în același timp o operațiune de futilitate pentru că orice mit va fi înlocuit întotdeauna de alt mit.

Memoria este bazată pe sentiment. Și de aceea ea este de multe ori scurtă, foarte scurtă. În primul rînd pentru că există lucruri pe care mai degrabă ne place să le uităm (dacă închidem puțin ochii și ne gîndim de cîte ori ne vin în minte momente din viața noastră, Dumnezeu știe cum, care ne fac să exclamăm: „ce timpit am fost!” Și vrem să uităm acel lucru.) La nivel colectiv acest lucru este mult mai puternic.

Memoria mai are un aspect foarte important, unul care contestă definiția general uzitată a memoriei, aceea potrivit căreia memoria este acțiunea de a-ți aduce aminte. Memoria nu este numai asta, nu este numai despre trecut, ea este despre trecut, ea este despre prezent și este despre viitor. Și am să încerc să vă arăt de ce. În primul rînd memoria este instinctivă, însă așa cum memoria este instinctivă și uitarea este instinctivă. În mod instinctiv ne uităm trecutul ca să putem funcționa în prezent și în viitor. Dacă în loc ca acest sentiment de „măi, ce timpit am fost și ce prostie am făcut atunci”, să îl avem o dată la un an, ar fi fiecare minut cu noi, noi n-am mai putea să acționăm. Dacă transferăm acest

lucru la nivelul comunităților, vom vedea că comunitățile au nevoie atât să își aducă aminte, cât și să uite. Așa cum doliul este menit pe de o parte să ne facă să trecem peste o mare suferință, dar pe de cealaltă parte să ne facă capabili să nu mai fim tot timpul obsedați de pierderea noastră. Așa este și la nivelul comunităților numai că la acest nivel mai intervine ceva și aici este mecanismul care ne permite să acționăm ca și cum noi nu am fi comis acel ceva. La nivel colectiv asta se numește externalizarea vinovăției. Gripa aviară din România, potrivit Serviciului Român de Informații, a fost cauzată de către maghiari și slovaci. Ei bine, alaltăieri, în Bulgaria s-a spus că gripa aviară a fost cauzată de turci. Externalizarea vinovăției face parte din același element. Și atunci se pune problema cum putem analiza la nivel colectiv memoria. Fără a îmbrățișa toate aspectele teoriei sale, propun să ne întoarcem la teoriile sociologului francez Maurice Halbwachs, care ne spune că orice memorie este de fapt o memorie colectivă. Când ne gândim la propria noastră persoană și la trecutul nostru, noi credem că avem o primă amintire, dar de fapt ea ne este indusă de părinții noștri. Părinții ne-au povestit cât de dulci eram noi când eram în brațe la mama, pentru că noi nu ne putem aminti cum eram în brațe la mama. Toate amintirile individuale, primele amintiri, ne spune Maurice Halbwachs, sunt de fapt amintiri colective pe care le primim de la familie și de la cercul imediat de prieteni.

A doua categorie de memorie o numește Halbwachs memorie colectivă. Dar și ea, ne spune el, este indusă de data aceasta de către comunitățile mai mari din care facem parte. Cercurile de interes, sindicatul, cercurile profesionale ș.a.m.d. a căror memorie colectivă noi o adoptăm în momentul în care ne alăturăm acelor cercuri.

Începem să vedem lucrurile prin prisma socialiștilor sau prin prisma colecționarilor de timbre. Există diferite memorii în una și aceeași persoană.

Iar a treia categorie pe care Halbwachs o numește memoria istorică, este singura care vine din afara noastră și care ne este indusă de către comunitate începând cu băncile școlii și până la terminarea vieții. Atunci când între memoria individuală și memoria colectivă pe de o parte și memoria istorică pe de cealaltă, există o congruență, nu există probleme. Când însă există o ciocnire, atunci se produce în noi o așa-zisă disonanță cognitivă. Aceasta este motivul pentru care în orice regim democratic vom avea totdeauna de-a face cu ciocniri de memorii. Ciocnirile de memorii, deși inevitabile, nu sunt și insolvabile, dar ele cer disponibilitatea de a acorda celuilalt dreptul la propria lui memorie. De aceea, aceste conflicte nu se rezolvă apelând la volume și demonstrând că Holocaustul a fost mult mai teribil decât Gulagul sau Gulagul a fost mult mai teribil decât Holocaustul, nu se rezolvă prin a demonstra cine a făcut mai mult rău cui în cadrul Transilvaniei, cu toate vicisitudinile sale istorice, ci prin respectarea dreptului celuilalt la propria lui memorie. E deranjant câteodată, e adevărat, dar în momentul în care înțelegem că nici o comunitate nu poate supraviețui în calitate de comunitate, fără propria ei memorie și că memoriile sunt subiective prin definiție cred că deschidem o nouă cale spre posibilitatea de a-l înțelege și de a-l respecta pe Celălalt. Toleranța nu este a accepta ceea ce prietenul tău din dreapta sau din stînga gîndește la fel ca tine. Toleranța este a accepta ceea ce este inacceptabil pentru tine.

Michael Shafir

Comunicat

Garantarea accesului la justiție în accepțiunea CEDO

Curtea Europeană a Drepturilor Omului din Strasbourg a luat o decizie foarte importantă pentru România la 24 mai 2006 în cazul **WEISSMAN și alții împotriva României**, arătînd că aplicarea taxelor de timbru foarte mari la procesele civile reprezintă o încălcare a dreptului de acces la justiție, garantat de art. 6 al **Convenției europene a drepturilor omului**.

Liga PRO EUROPA are peste 10 cazuri înregistrate care se află în fața CEDO din același motiv.

Întrucît doar în cursul acestei săptămîni două persoane s-au adresat Biroului pentru Drepturile Omului arătînd că cererea lor de chemare în judecată nu este înregistrată la

Judecătoria Tîrgu-Mureș, dorim să atragem pe această cale atenția instanțelor asupra faptului că cererile de chemare în judecată trebuie înregistrate indiferent de quantumul daunelor solicitate, iar la stabilirea taxelor judiciare și taxelor de timbru instanțele trebuie să țină cont de jurisprudența Curții Europene în domeniu, altfel România riscă pierderea unor serii de cazuri în fața CEDO și va plăti sume importante ca daune materiale și morale pentru încălcarea dreptului de acces la justiție.

*Tîrgu-Mureș
5 iulie 2006*

Scrisoare deschisă privind dezbaterile publice pentru proiectul Roșia Montană

*Stimată Doamnă Sulfina Barbu,
Stimată Doamnă Anca Boagiu,*

Semnatarii, organizații non-guvernamentale și persoane individuale, suntem părți interesate pentru procedura EIM Roșia Montana. Am urmărit astfel cu atenție evoluțiile consultărilor publice organizate de către titularul proiectului Roșia Montana, în special cele din Roșia Montana, Câmpeni, Abrud și Alba-Iulia.

Am luat la cunoștință recentele declarații oficiale în privința procedurii EIM Roșia Montana făcute atât de către Ministrul Mediului cât și de către Ministrul Integrării Europene. Le înțelegem de asemenea ca și un răspuns la cea mai recentă declarație făcută de Ministrul Mediului din Ungaria privind acest proiect minier.

Acest răspuns din partea autorităților române arată clar că procedura EIM pentru Roșia Montana servește unui interes politic și că cele două ministere nu doresc să dobândească o înțelegere mai profundă a ceea ce se întâmplă cu adevărat.

Acesta este motivul pentru care vă scriem. În primul și în primul rând ne permitem să vă aducem la cunoștință o serie de declarații făcute de persoane individuale cetățeni români care au încercat să consulte raportul EIM într-una sau mai multe locații indicate de Ministerul Mediului din România. După cum puteți simplu observa, în multe dintre aceste locații raportul nu era disponibil; în alte locuri documentația era disponibilă numai pînă la ora 16.30, fiind așadar imposibil pentru oamenii care lucrează să consulte raportul. Mai mult, documentația este imposibil de accesat în bibliotecă pentru simplul motiv că sunt închise pe perioada vacanței în lunile iulie și august. Considerăm așadar că accesul publicului la informație a fost încălcat încă de la începutul consultărilor publice.

Ministerul a acceptat planul de consultări publice al RMGC fără să consulte părțile interesate în privința unor chestiuni vitale cum ar fi alegerea locațiilor, a moderatorilor, etc. Așadar dorim să facem următoarele precizări:

a) locațiile: din punct de vedere geografic și al ariei de impact al proiectului, locații cum ar fi Zlatna, Brad și Deva sunt irelevante. Cu toate acestea, înțelegem foarte bine de ce au fost alese de către RMGC; sunt orașe miniere unde promisiuni de locuri de muncă în minierit au ecouri populiste.

b) moderatorii: cele două persoane alese de către RMGC și Minister pentru moderarea dezbaterilor nu sunt imparțiale. Ambele sunt asociate cu proiectul minier. Dr. ing Nicolae Heredea, director al SC NHNECOINVEST SRL, este acreditat de către Ministerul Mediului ca și expert în realizarea de bilanțuri de mediu și studii de impact asupra mediului în domeniul geologic și al protecției radiologice. În anul 2003, domnul Heredea a realizat pentru RMGC o cercetare geofizică pentru identificarea și recuperarea unor vestigii arheologice la Roșia Montana. Domnul Heredea a publicat de asemenea o recomandare intitulată „Abordare metodologică în privința unor aspecte de protecție a mediului pentru proiectul minei de aur Roșia Montana”.

Aceasta lucrare sugerează condițiile în care riscantul proiect de la Roșia Montana ar putea fi considerat sigur din punct de vedere ecologic și o contribuție la dezvoltarea durabilă. Din toamna anului 2005, Domnul Heredea este Directorul General al Direcției pentru Biodiversitate, Biosecuritate, Sol și Subsol din cadrul Ministerului Mediului.

Domnul Ștefan Mihăilescu, cel de-al doilea moderator, este un reprezentant al Universității Tehnice București. Această instituție a contribuit la o mare parte din raportul EIM al RMGC.

Dorim să arătăm un incident care descrie părtinirea moderatorilor. În timpul dezbaterii publice de la Câmpeni, un localnic din Roșia Montana care se opune proiectului minier a întrebat cum Guvernul român îi va garanta, în cazul în care proiectul minier se aprobă, drepturile sale constituționale la proprietate, viață privată și mediu sănătos.

Domnul Mihăilescu s-a grăbit să declare că numai comentariile care au legătură directă cu raportul EIM sunt acceptate. Cu toate acestea, când promotorii proiectului minier au făcut afirmații de genul că bătrînii trebuie să se sacrifice și să se mute de la Roșia Montana pentru a lăsa tinerele generații să aibă un loc de muncă la RMGC, moderatorul nu a intervenit. Aceasta este o încălcare a regulilor unei dezbateri

publice unde orice fel de comentariu este permis, iar decizia dacă un comentariu este sau nu bine-motivat se ia numai la încheierea dezbaterilor. Pentru oricine care a luat parte la dezbateri este evident că acestea nu sunt folosite pentru informarea publicului în privința impactului și a riscurilor proiectului minier, ci o paradă propagandistică a RMGC. Aceasta companie a angajat pentru două luni o armată de oameni, în majoritatea lor tineri pe care îi îmbracă în tricouri purtînd sigla Gabriel și care aplaudă și huiduie cînd li se cere și în funcție de cine vorbește la microfon. Săliile sunt inundate de materiale promoționale, mai ales bannere de dimensiuni apreciabile. Mai mult, pentru a participa la consultări, oamenilor li se cere de către angajații ai RMGC să își declare numele și datele de buletin pe o listă. Aceste aspecte sunt pentru mulți intimidante și îi rețin de la a se angaja într-un dialog deschis în privința aspectelor care îi îngrijorează. Calitatea consultărilor este înca mai mult diminuată prin răspunsurile care se dau de către titularul de proiect. De fiecare dată cînd se pune o întrebare pertinentă de către un membru fie al Alburnus Maior fie al Greenpeace, răspunsul companiei constă într-un atac personal la adresa unuia dintre aceste ONG-uri. S-a observat de asemenea că moderatorii dau titularului de proiect mai mult timp să răspundă întrebărilor decît persoanelor care pun aceste întrebări. Considerăm că acestea se fac cu rea-credință și că nu acesta ar trebui să fie scopul unei consultări publice.

Multe dintre aspectele mai sus descrise s-au relatat și în presa din România.

Ne simțim ofensați de faptul că autoritățile pretind ca pînă la momentul de față consultările au decurs constructiv și democratic. Sunt mai degrabă reminescente ale unor timpuri pe care le credeam de mult trecute. Avînd în vedere afirmația Doamnei Boagiu că partenerii europeni sunt satisfăcuți de calitatea consultărilor publice, ne permitem să trimitem o copie oficială a acestei scrisori către mai multe instituții europene pentru a contribui la o înțelegere mai bună și mai echilibrată a consultărilor publice pentru Roșia Montana.

Cu stimă,

Eugen David (Asociația Alburnus Maior), Mircea Ioan Bocan, Horia Ion Ciugudean (arheolog), Adrian Grad (Greenpeace CEE), Dan Mercea (Centrul Independent pentru Dezvoltarea Resurselor de Mediu), Luminița Dejeu (Fundația Culturală ExtraArt), Hans Hedrich (Sighișoara Durabilă), Smaranda Enache (Liga Pro Europa), Dan Călin Tocaci (Asociația Valea Soarelui), László Szakács (Asociația de Mediu Rhododendron), Dan Craioveanu (Strawberrynet)

6 august 2006

Remember

Campania S.O.S. Sighișoara

Liga Pro Europa salută decizia adoptată, în urma controlului efectuat, de Guvernul României de anulare a Hotărîrii de Guvern nr. 1560/2004 prin care un grup de afaceri a primit dreptul de folosință asupra a 460 de hectare de teren la Snagov în vederea realizării parcului tematic Dracula Park.

Campania S.O.S. Sighișoara, inițiată de Asociația Sighișoara Durabilă și Liga Pro Europa, a fost prima victorie importantă a societății civile împotriva unui proiect guvernamental ilegal. În semn de recunoaștere a valorii sale novatoare, Campania SOS Sighișoara a fost reflectată în numeroase articole, studii și analize din țară și străinătate ca un exemplu de mobilizare civică.

Liga Pro Europa susține și acum, la fel ca și la începutul **Campaniei**, necesitatea ca vânzătorii de iluzii care au cauzat importante pierderi atât persoanelor fizice, cumpărători de bună credință ai acțiunilor emise, cât și persoanelor juridice, să fie deferiți justiției.

Este necesar ca Departamentul Național de Anticorupție să ancheteze implicarea tuturor instituțiilor publice și demnitarilor în afacerea „Dracula Park”, iar cei găsiți vinovați să fie trași la răspundere conform legii.

Cu această ocazie reamintim **principalele momente ale Campaniei**:

- octombrie 2001 – încheierea parteneriatului dintre Asociația Sighișoara Durabilă și Liga Pro Europa în vederea derulării **Campaniei SOS Sighișoara**;

- noiembrie 2001 – prima declarație publică a LPE prin care se dezvăluia caracterul ilegal al proiectului și s-au lansat liniile directoare ale **Campaniei**;

- la oră de vîrf, premierul Adrian Năstase achiziționează acțiuni la Dracula Park în valoare de 100 de milioane lei, cauționînd public investiția în proiect;

- februarie 2002 – forumul județean ONG în cadrul căruia s-a dezbătut proiectul Dracula Park;

- februarie 2002 – dezbateră publică de la GDS cu participarea ministrului turismului Dan Matei Agathon și dezbateră în cadrul Tucă Show (Antena 1) dintre ministrul turismului și Smaranda Enache, copreședintele LPE și Alexandru Goța, președintele Asociației Sighișoara Durabilă, care au relevat interesele de grup din spatele proiectului;

- martie 2002 – declarația comună a organizațiilor de mediu împotriva proiectului;

- dezbateră publică găzduită de parohia Bisericii Evanghelice din Sighișoara;

- vizita delegației UNESCO-ICOMOS la Sighișoara;

- aprilie 2002 – declarația IPS Bartolomeu Anania, reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române, împotriva proiectului;

- lansarea de către LPE a strîngerii de semnături împotriva proiectului. S-au strîns cîteva sute de semnături din țară și din străinătate;

- declarația Greenpeace Austria/CEE împotriva amplasării Dracula Park pe Platoul Breite

- scrisoarea deschisă adresată de Michal Rocard, președintele Comisiei de Cultură a Parlamentului European, oficialităților române, în care își exprimă rezervele față de proiectul Dracula Park;

- lansarea apelului comun de LPE și Asociația Sighișoara Durabilă, care a fost semnat de peste 160 de personalități ale vieții publice românești;

- mai 2002 – vizita Prințului Moștenitor al Marii Britanii la Sighișoara, în semn de susținere a **Campaniei SOS Sighișoara**;

- Președintele Ion Iliescu se delimitează public de proiect și inițiatorii săi;

- iunie 2002 – semnarea acordului de reamplasare a parcului tematic între ministrul turismului Dan Matei Agathon și Mihai Eminescu Trust;

- cea de-a 26-a sesiune a Comitetului Patrimoniului Mondial al UNESCO în cadrul căruia s-a apreciat că proiectul este „agresiv față de unicul oraș medieval din sud-estul Europei înscris pe Lista Patrimoniului Mondial” și s-a recomandat schimbarea locației proiectului;

- decembrie 2002 – **Liga Pro Europa și Asociația Sighișoara Durabilă sunt declarate câștigătoare ale categoriei de campanie de advocacy cu proiectul „Campania SOS Sighișoara” la prima Gală a Premiilor Societății Civile**;

- ianuarie 2003 – anunțarea publică a posibilelor noi amplasamente pentru Dracula Park.

Din acest moment, atât ministrul turismului, Dan Matei Agathon, promotorul proiectului Dracula Park, cât și potențialii investitori își pierd interesul în privința acestui proiect. Noua locație este stabilită la Snagov, lucrările întîrzie să înceapă, iar după alegeri noul guvern declară că realizarea „parcului tematic nu este o prioritate națională”.

Liga Pro Europa mulțumește încă odată tuturor celor care i-au fost alături pe tot parcursul acestei campanii: personalități ale vieții publice, organizații neguvernamentale, instituții, culte religioase, mass media locală și centrală, cât și publicului larg, semnatari ai apelurilor lansate de cele două organizații. Împreună am reușit prima campanie civică în stare să anuleze un proiect guvernamental ilegal și irațional.

Proiectul a utilizat însă fonduri publice și private care s-au pierdut. Pînă la încheierea finală a proiectului nu mai este decît un pas: ancheta DNA.

Comunicat

Respectarea dreptului la proprietate și Fondul Proprietatea

Una din condițiile ca România să devină stat membru al Consiliului Europei în 1993 a fost angajamentul acesteia de a soluționa problema proprietăților ilegal confiscate în timpul regimului comunist.

Au trecut 13 ani, dar încă sute de mii de foști proprietari așteaptă punerea lor în posesie; în special oameni în vârstă, pensionari, care, după ce au suferit nedreptățile regimului totalitar, acum trăiesc la limita subsistenței, timp în care statul continuă să le folosească imobilele sau utilizează banii obținuți prin comercializarea acestor bunuri.

Doar în cursul săptămânii trecute, Biroul pentru Drepturile Omului din Tîrgu-Mureș a primit 4 sesizări legate de dreptul de proprietate. Spre exemplu, într-un caz din Sighișoara imobilul confiscat ilegal a fost vîndut tot ilegal chiriașului, iar instanțele, întrucît cumpărătorul era o persoană influentă, nu au anulat contractul de vînzare-cumpărare. În anul 2003, printr-o hotărîre definitivă, instanțele au stabilit valoarea imobilului ca daune materiale ce urmează a fi plătite fostului proprietar, dar nu s-au pronunțat asupra obligării Primăriei Sighișoara (instituția care a efectuat vînzarea bunului altuia) la plata acestor daune. În aceste condiții, deși Statul Român îi datorează peste 600 milioane lei, fostul proprietar se confruntă cu probleme sociale, neavînd bani pentru plata consumului, medicamentelor etc.

Deși România raportează la Uniunea Europeană soluționarea dreptului la proprietate, se lansează campanii media și ceremonii oficiale cu ocazia înmînării a 7 pachete de acțiuni (la 9 martie 2006), realitatea este una tristă: chiar și oficial doar 0,6% din cei îndreptățiți și-au primit acțiunile, care, în momentul de față, nu au nici o valoare. Legislația trebuie modificată (la 30 mai 2006 președintele Consiliului de Supraveghere al Fondului, dl. Alexandru Nicolae Păunescu a declarat: „trebuie clarificate unele inadvertențe dintre Legea 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției și Hotărîrea de Guvern 1481/2005 privind înființarea Fondului Proprietatea”), iar acțiunile nu pot fi valorificate (și încă nici nu se poate estima cînd vor putea fi).

În aceste condiții, pregătindu-se să participe la Forumul Internațional al Fondurilor, organizat la Monte Carlo în perioada 4-7 iulie 2006, președintele Consiliului de Supraveghere al Fondului, dl. Alexandru Păunescu consideră că problemele Fondului sînt în principal cele legate de imagine, ca atare Fondul cheltuind bani pentru campanii publicitare derulate pe canalele TV.

Liga PRO EUROPA consideră că tratarea dreptului la proprietate ca pe o problemă de imagine este una falsă. Tergiversarea reîmproprietării și a acordării daunelor asigurate de prevederile legale trebuie considerată și recunoscută de autorități ca o continuă încălcare a drepturilor omului în România, și, ca atare, soluționată de urgență.

5 iulie 2006

Pro Europa poate fi citită pe Internet la adresa:

www.proeuropa.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director Editură: SZOKOLY Elek

540049 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154
Tel/fax: +40-(0)265-250182; 250183, e-mail: office@proeuropa.ro

CONTENTS:

P.1 *A Midsummer's Night Dream* – A review of the fifth edition of the Transsylvania Summer University, organized by the PEL and having as main themes „European integration and structural reform of the 21st century Romania”, „Participatory democracy, alterity and regional identity in a united Europe”, „Transylvanian multiculturalism and/or interculturality between desideratum and reality”, „Fundamental rights and freedoms within the new concept of security”;

P.2 *A Romanian/Hungarian synopsis* of the PEL's main events in July-August 2006;

P.3 *Romania and Bulgaria Will Be Demanded to Open Their Secret Archives When They Accede to the EU* – Deutsche Welle interview with Joachim Gauck, former federal commissioner for the Stasi Files;

P. 4-5 *Memory and History* – the lecture given by Professor Michael Shafir at the Transsylvania Summer University on the impact of history and collective memory on building tolerance in post-totalitarian societies; *Guaranteeing Access to Justice in ECHR's View* – in its press release, the PEL points out that prohibitive lawsuit costs violate the right to access to justice in ECHR's view;

P.6 *Open Letter to Environment Minister and European Integration Minister on the Public Debate regarding the Roșia Montană Project* – open letter of the civil society demanding transparency and fairness of the public debate on a project that could have disastrous consequences on the environment;

P.7 *Remember the SOS Sighișoara Campaign* – a synopsis of the successful, but long-fought battle of the civil society for preserving the environment neighbouring Sighișoara;

P.8 *Respect for Property Right and the Proprietatea Fund* – in its press release, the PEL criticises the Romanian authorities' initiative to set up a financial fund, instead of guaranteeing the restitution of properties confiscated by the communist regime.

Responsabil de număr: Doina BACI

Multiplicat la **MEDIAPRINT**

*PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Open Society Institute și Charles St. Mott (SUA)*